

Šių metų gale bendrovės „Spinter“ atliktas šalies gyventojų susidūrimo su finansiniais sukčiais tyrimas atskleidė, kad kas antras Lietuvos gyventojas pastebi finansinių sukčių veiklos suaktyvėjimą prieš šventes, beveik pusė jaučiasi pažeidžiami, o kas antras šiemet sulaukė sukčių bandymo išvilioti pinigus. Nors trečdalis apklaustųjų apie sukčius negalvoja ar nejaučia jų grėsmės, šiemet iš lietuvių jau išviliota virš 8 mln. eurų ir tai ne pabaiga - švenčių laikotarpis sukčiams yra pats darbymetis. Šias tendencijas atskleidė reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa.

Tik trečdalis apklaustųjų mano, kad jiems negresia pavojus nukentėti nuo internetinių ar telefoninių sukčių, penktadalis – apie tai negalvoja.

„Pastarasis penktadalis kelia didelį susirūpinimą mums, pinigų plovimo prevencijos srityje dirbantiems ekspertams, nes daug kartų teko girdėti nukentėjusių apgailestavimą, kad negalvojo, jog iš jų yra ką vogti, nes jų pajamos vidutinės arba verslininkų atveju – verslas per smulkus. Sukčiai neskirsto žmonių ir verslų pagal pajamas – savo spąstus spendžia visiems vienodai“, – sako Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centro vadovas Eimantas Vytuvis.

Reprezentatyvų tyrimą bendrovė „Spinter“ atliko pagal Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centro užsakymą. Jo rezultatai atskleidė, kad 47 proc. Lietuvos gyventojų pastebi sukčių suaktyvėjimą prieš šventes, 23 proc. neturėjo nuomonės, likę suaktyvėjimo – nepastebėjo.

„Oficialūs policijos duomenys, deja, rodo, kad sukčiavimo atvejų skaičius šiuo laikotarpiu paaugo 19 proc., lyginant su praeitais metais, tad saugotis tikrai yra ko, o sukčiavimo schemos darosi vis įmantresnės ir sunkiau identifikuojamos. Jei ne sėkmingas bendradarbiavimas tarp viešojo ir privataus sektorių – šis skaičius būtų buvęs dar didesnis., dėl to, ateinančiais metams planuojame ypatingai daug dėmesio skirti tolesniam šio bendradarbiavimo stiprinimui“, – įspėja E. Vytuvis.

Tyrimas atskleidė, kad dažniausias sukčiavimo būdas, su kuriuo susidūrė 33 proc. apklaustųjų – apgaulingas pranešimas apie laimėjimą loterijoje ar siūlomas ypatingas išskirtinis skirtas pasiūlymas. Apylygiai pasiskirstė bandymai išvilioti asmens duomenis prašant patikslinti duomenis ar pranešant apie problemą su paskyra bei kvietimas investuoti su didžiule grąža – su vienu iš šių atvejų susidūrė kas septintas apklaustasis.

Kaip nepatekti į sukčių pinkles?

Sukčiai dažniausiai įveda skubos elementą ir kuria stresą: pervedimo laukia dabar, pasiūlymas specialiai Jums galioja tik šią valandą arba investuoti turite tučtuoju, nes akcijų kainos kyla žaibiškai. Gavę skambutį ar raginimą veikti visada sustokite ir pagalvokite.

Gavę laišką ar žinutę, tikrinkite, kas yra siuntėjas. Įdėmiai skaitykite el. pašto adreso domeną, tinklalapio adresą – visada pavadinimuose bus klaidų, sukeistos vietomis raidės, pridėta neaiškių simbolių.

„Pastaruosius keletą mėnesių komerciniai Lietuvos bankai susidūrė su lavina sukčių atakų, kuomet bankų vartotojai gaudavo žinutes kviečiančias prisijungti prie paskyros ar sulaukdavo skambučių, raginančių tuoj pat prisijungti prie banko paskyros. Svarbu suprasti, kad jokiais aplinkybėmis niekas negali prašyti Jūsų asmeninių duomenų, todėl reiktų gerai ir, svarbiausia, ramiai įvertinti situaciją, o kilus įtarimams – pokalbį nutraukti bei į gautas žinutes ar laiškus neatsakyti. Apie įvykį informuokite policiją ir paslaugos tiekėjus“, – sako E. Vytuvis.

Paplito naujos apgaulingos trumposios žinutės

„Swedbank“ ir „SEB“ bankų atstovai šiuo metu pastebi išaugusį trumpųjų žinučių atakų (*angl. smshing*) skaičių, todėl perspėja, jog šventiniu laikotarpiu neprarastumėte budrumo ir neatskleistumėte sukčiams savo asmens duomenų.

Dabartinis sukčiavimo būdas paremtas tuo, kad gyventojai yra raginami spausti atsiųstą nuorodą, suvesti savo prisijungimo duomenis, „Smart-ID“ kodą. Sukuriamas psichologinis spaudimas – neva gyventojai turi tai padaryti, nes priešingu atveju sąskaita liks užblokuota.

„Net jeigu trumpųjų žinučių siuntėjas būtų „Swedbank“ ar kitas bankas, tokio tipo žinutes ištrinkite ir jokių būdu nevykdysite nurodymų – nesuteikite savo asmeninės informacijos. Jei savo asmeninius prisijungimo prie interneto banko duomenis atskleidėte – nedelsdami informuokite savo banką, užblokuokite sąskaitą ir apie sukčiavimo atvejį praneškite policijai“, – įspėja Žygeda Augonė, „Swedbank“ informacinės saugos vadovė.

Pasak ekspertės, svarbu atminti, kad joks bankas savo klientams SMS žinutėmis niekada nesiunčia aktyvių nuorodų į interneto banką, todėl kad ir koks bebūtų tokios žinutės turinys, atsiųsta tokia nuoroda visada turėtų sukelti įtarimą.

„Finansiniai sukčiai gerai išmano žmonių psichologiją, yra puikūs įtaigos meistrai, todėl dažnai yra linkę naudotis šventėmis. Tikimybė, kad švenčių šurmulyje ne iki galo kritiškai

įvertinsite apgaulingą skambutį ar žinutę, kur kas padidėja. Todėl prieš šventes labai svarbu prisiminti svarbiausius patarimus, kaip nepapulti ant finansinių sukčių kabliuko, priminti juos ir savo artimiesiems, ypač vyresniems“, – sako SEB banko Mažmeninės bankininkystės tarnybos vadovė Eglė Dovbyšienė.

